

Mieszkańcy glinianych budynków

Pszczoły stanowią najliczniejszą grupę owadów zapylających. Mają swój udział w rozmnażaniu 80% wszystkich roślin zapylanych przez owady. W Polsce występuje około 450 gatunków pszczół dziko żyjących, z czego aż 220 znalazło się na „Czerwonej liście zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce”. W ostatnich latach obserwuje się groźne zjawisko

drastycznego spadku populacji pszczół. Główną jego przyczyną są czynniki cywilizacyjne, takie jak stosowanie pestycydów w rolnictwie, czy zmniejszający się obszar do swobodnego zasiedlania i to właśnie zjawisko obserwujemy również w północno-wschodniej Polsce, w tym na terenie i w okolicach Wigierskiego Parku Narodowego. Tu do niedawna ostoją wielu dzikich gatunków pszczół pozostawały gliniane budowle - obory, stodoły i domy, będące elementem tradycji budowlanych Suwalszczyzny. Obecnie takie obiekty ulegają zniszczeniu i rozbiórce, a są zastępowane budynkami z cegły i betonu.

W akcję ratowania takiego miejsca gniazdowania owadów błonkoskrzydłych włączyli się pracownicy Polskiego Towarzystwa Służb Ochrony Przyrody, którzy zrealizowali projekt pt. "Przeciwdziałanie zanikaniu owadów zapylających poprzez ochronę siedliska ich występowania w otulinie Wigierskiego Parku Narodowego". Na realizację tego projektu PTSOP pozyskało środki z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, w ramach Konkursu Mikrograntów "Zmiany klimatu – zmiana nastawienia" zarządzanego przez Stowarzyszenie "Euroregion Niemen".

Na miejsce realizacji projektu obrano jedno z gospodarstw w Nowej Wsi leżące w otulinie Parku. Znajduje się tam cenny z punktu widzenia dziedzictwa kulturowego budynek gospodarczy z 1927/29 r., wykonany w technice tzw. glinobitki, tj. z gliny zmieszanej z sietką słomianą. Budynek był w bardzo złym stanie technicznym. Jedna ze ścian uległa zawaleniu i została zabezpieczona betonowymi pustakami. Zawaleniem groziła także kolejna ściana, gdyż gruba warstwa gliny została wypłukana przez wieloletnie wystawienie na opady i silne wiatry. Ze względu na brak środków finansowych oraz fakt, że budynek nie spełniał już żadnej funkcji użytkowej, a jego stan zagrażał bezpieczeństwu mieszkańców gospodarstwa, właściciele planowali jego wyburzenie. W ten sposób w otulinie Wigierskiego Parku Narodowego zniknąłby jeden z nielicznych już przykładów tradycyjnego budownictwa glinianego, będący zarazem schronieniem i miejscem gniazdowania dzikich pszczół.

Dzięki inicjatywie Polskiego Towarzystwa Służb Ochrony Przyrody gliniany budynek gospodarczy udało się wyremontować, a co za tym idzie, uchronić przed zniszczeniem. Realizacja tego zadania została zlecona posiadającej odpowiednie kwalifikacje firmie budowlanej, zaś nadzór merytoryczny i logistyczny oraz rozliczenie projektu spoczywało na PTSOP. Prace ruszyły na początku maja, a projekt zakończył się pod koniec czerwca 2016 r.

W ramach wykonanego remontu wzmocniono konstrukcję budynku, wypełniono ubytki w miejscach, w których glina uległa wypłukaniu, bądź kompletnemu zawaleniu, następnie cała powierzchnia ścian budynku została pokryta dodatkową warstwą gliny, w której wykonano szereg otworów ułatwiających gniazdowanie dzikim gatunkom pszczół.

Efekty podjętych działań są doskonale widoczne. Przedwojenny budynek odzyskał dawną prezencję, a odnowione gliniane ściany szybko zostały zajęte przez dzikie gatunki pszczół, które nie tylko wykorzystały wykonane specjalnie dla nich otwory, ale także wykonały własne w wybranych przez siebie miejscach. Lokalizacja budynku gospodarczego w Nowej Wsi,

na styku lasu i pól uprawnych, gwarantuje pszczołom zarówno schronienie, jak i bazę pokarmową.

Rezultaty projektu mogą oglądać nie tylko okoliczni mieszkańcy, ale również turyści udający się nad jezioro i do lasów Wigierskiego Parku Narodowego drogą prowadząca przy gospodarstwie. W widocznym miejscu umieszczono tablicę informującą o całkowitym sfinansowaniu inwestycji ze środków NFOŚiGW. Widnieje na niej logo Polskiego Towarzystwa Służb Ochrony Przyrody. Projekt zrealizowany przez PTSOP miał innowacyjny charakter, ze względu na fakt, że do tej pory podobne przedsięwzięcia na rzecz ochrony dzikich gatunków owadów zapylających realizowane były jedynie na terenie Wigierskiego Parku Narodowego, nie wykraczając poza jego granice, ponadto polegały jedynie na ustawieniu nowych, niezależnych konstrukcji glinianych, podczas gdy naturalnym siedliskiem dla błonkówek na przestrzeni historii były gliniane budynki gospodarcze.

Zanikanie odpowiednich biotopów jest przyczyną zmniejszania się różnorodności gatunkowej owadów błonkoskrzydłych związanych z glinianym podłożem. Coraz bardziej utrudniony dostęp tych zwierząt do gliny, niezbędnej im do budowy gniazd, powoduje wymieranie wielu gatunków. Bez pomocy człowieka, który może ułatwić dostęp do gliny, owady te znikną z naszego środowiska. Zapobieganiu temu zjawisku służyło przedsięwzięcie Polskiego Towarzystwa Służb Ochrony Przyrody. I na tym członkowie Towarzystwa nie chcą poprzestać. Dalsze działania z zakresu czynnej ochrony przyrody oraz edukacji ekologicznej w swoim otoczeniu należą do priorytetów.

